

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 1996-1997

16 juni 1997

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
STADSVERNIEUWING EN HUISVESTING

Interpellatie van de heer Filip Dewinter tot de heer Leo Peeters, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting, over het houden van een gemeentelijke volksraadpleging in Antwerpen in verband met het toekennen van stemrecht aan vreemdelingen

Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Stadsvernieuwing en Huisvesting

Maandag 16 juni 1997

VOORZITTER : De heer Georges Cardoen

– *De interpellatie wordt gehouden om 15.04 uur.*

Interpellatie van de heer Filip Dewinter tot de heer Leo Peeters, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting, over het houden van een gemeentelijke volksraadpleging in Antwerpen in verband met het toekennen van stemrecht aan vreemdelingen

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Dewinter tot de heer Peeters, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting, over het houden van een gemeentelijke volksraadpleging in Antwerpen in verband met het toekennen van stemrecht aan vreemdelingen.

De heer Dewinter heeft het woord.

De heer Filip Dewinter : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, we hebben in het najaar van 1996 in Antwerpen het idee naar voren geschoven om een gemeentelijke volksraadpleging te organiseren over het al dan niet toekennen van stemrecht aan vreemdelingen voor het verkiezen van de Antwerpse districtsraden. Dit gebeurde in het vooruitzicht van de wetgevende plannen om de districtsraad in het jaar 2000 rechtstreeks te laten verkiezen. Het is ook een gevolg van het voorneemen van een aantal politieke partijen en politici om stemrecht te verlenen aan vreemdelingen. We zijn van oordeel dat ons plan volledig conform is met de nieuwe gemeentewet die toelaat dat dit aanhangig kan worden gemaakt in de gemeenteraad, op voorwaarde dat 10 percent van de stemgerechtigde kiezers van die stad het initiatief steunt.

We hebben hiervoor gekozen omdat dit de meest democratische weg is. Het is ook de weg waarbij het verzoek het meeste gewicht krijgt, want het wordt dan immers gesteund door 10 percent van de

kiezers, die zich scharen achter de vraag om een dergelijk referendum te houden.

Mijnheer de minister, op 11 en 12 maart jongstleden hebben we gelezen dat u als minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting een aantal bedenkingen had over de petitie en het referendum. U hebt ook op 9 april 1997 een brief geschreven, waar de stad Antwerpen – naar ik me laat vertellen – nochtans niet om had gevraagd. U liet hierin het college van burgemeester en schepenen van de stad Antwerpen weten dat de nieuwe gemeentewet het vreemdelingenvraagstuk expliciet uitsluit als voorwerp van een referendum.

Ten tweede zegt u dat de gemeenteraad vrij is het referendum al dan niet te organiseren, ondanks de vraag van het benodigde aantal kiesgerechtigden. Ten derde is de beslissing van de gemeenteraad om al dan niet een referendum te organiseren onderworpen aan het algemeen toezicht. Ik neem aan dat u daarmee bedoelt dat u uiteindelijk het laatste woord hebt. Het zal dus ook worden getoetst aan de wettelijke uitgangspunten en aan de motiveringsplicht.

Een tweede zaak die we hier ter sprake wensen te brengen, ligt niet in het verlengde van uw brief, maar heeft er toch wel mee te maken. Ik bedoel hiermee uw persmededeling van 22 april jongstleden en de beslissing van de Vlaamse regering om een Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen op te richten. In die mededeling zegt u dat de Vlaamse regering een besluit heeft genomen tot oprichting van een vijfkoppige commissie die in de toekomst moet nagaan of de wettelijke voorwaarden voor een gemeentelijke raadpleging zijn vervuld. In die zin zal ze ook adviezen verstrekken aan de toezichthoudende minister en aan de gemeente.

Dewinter

Ik zou een aantal opmerkingen willen maken over uw uitlatingen in verband met het geplande referendum in Antwerpen en over die geplande Vlaamse Adviescommissie voor de Volksraadpleging.

U zegt dat de nieuwe gemeentewet expliciet het vreemdelingenvraagstuk uitsluit als voorwerp van referendum. Dit is niet alleen belangrijk voor het referendum van Antwerpen, maar ook voor de toekomst van het referendum als dusdanig en van de onderwerpen van referenda. U gaat immers veel verder dan wat de nieuwe gemeentewet daaromtrent te vertellen heeft.

Artikel 323 van de nieuwe gemeentewet laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Ik citeer : persoonlijke aangelegenheden en aangelegenheden betreffende de rekening, begroting, gemeentebelasting en retributies kunnen niet het onderwerp van een raadpleging zijn. Einde citaat.

Dan staat er ook, ik citeer : de toepassing van artikel 18 bis van de wet van 15 december 1980, betreffende toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen kan evenmin het onderwerp van een raadpleging zijn. Einde citaat. De rest van het artikel lees ik niet voor : het handelt over de periode binnen dewelke een referendum al dan niet mag worden georganiseerd, zoals vlak voor verkiezingen.

Artikel 18 bis handelt over de toegang, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen. Het handelt dus niet over het al dan niet toekennen van stemrecht aan vreemdelingen en evenmin over het stemrecht dat vreemdelingen al dan niet dienen te genieten bij gemeentelijke verkiezingen of districtsraadsverkiezingen. Wel zegt het dat er een uitzonderingsprocedure bestaat voor het inschrijven van vreemdelingen in het bevolkingsregister. Het verleent bovendien de gemeenteraad een adviesrecht aan de bevoegde minister indien de koning oordeelt dat de aangroei van de vreemde bevolking in de gemeente het algemeen belang schaadt. Dienaangaande moeten er dan ook specifieke, beperkende maatregelen worden getroffen.

U interpreteert dat artikel toch wel bijzonder ruim. In uw schrijven aan de stad Antwerpen, wat een belangrijk precedent is voor dergelijke initiatieven in de toekomst, zegt u dat de nieuwe gemeentewet expliciet het vreemdelingenvraagstuk uitsluit als voorwerp van referenda. Ik begrijp dat diegenen die de nieuwe gemeentewet hebben opgesteld, en

dan specifiek het onderdeel over de volksraadplegingen, alle mogelijke pogingen hebben ondernomen om ervoor te zorgen dat er door de gemeentelijke bevolking toch maar geen uitspraak zou kunnen worden gedaan over het vreemdelingenprobleem.

Ik begrijp dat dit ook de onderliggende reden was waarom men deze passus in het bewuste artikel heeft ingeschreven. Men is echter niet zorgvuldig genoeg geweest en heeft dat ene onderdeelje niet als dusdanig ingeschreven in de nieuwe gemeentewet. Hierdoor kan men onmogelijk stellen dat de wet een volksraadpleging over dit thema expliciet verbiedt.

U zegt in uw brief eveneens dat dit referendum eenvoudigweg niet kan, omdat dit een aangelegenheid betreft die niet behoort tot de bevoegdheid van de gemeenteraad. In de voorbereidende werken over de gemeentelijke volksraadpleging wordt inderdaad gesteld dat er geen volksreferendum mag worden gehouden over grondwettelijke aangelegenheden en over aangelegenheden die behoren tot de exclusieve bevoegdheid van de federale overheid, de gewesten en de provincies. Ik ontken niet dat het toekennen van stemrecht aan vreemdelingen voor de rechtstreekse verkiezingen van politieke stadsdeelraden met een zekere beslissingsmacht – in Antwerpen districtsraden genoemd – een bevoegdheid is die toebehoort aan de wetgever of aan de grondwetgever. De stadsdeelraden worden wellicht de kleinste politieke gemeenschap met beslissingsbevoegdheid in Vlaanderen.

U maakt echter één fout : op dit ogenblik is er dienaangaande nog geen wettelijke regeling. Er is een wettelijke regeling die wel een omschrijving geeft van wat een districtsraad is, maar er is geen wettelijke regeling die duidelijk maakt hoe die districtsraden moeten worden verkozen. U weet dat daarover momenteel nog volop overleg wordt gevoerd in de Kamer en in de Senaat. De wet als dusdanig is echter nog niet gestemd. Men kan dus niet beweren dat dit een bevoegdheid is van een hogere overheid, en niet van de gemeenteraad. Er is op dit moment immers geen wetgeving dienaangaande. Er is er misschien wel een in de maak, maar momenteel is er nog geen. U weet dat zelf ook wel.

Een aantal politieke partijen, ook in Antwerpen, speculeren er zelfs op dat de gemeenteraad zelf het reglement zou kunnen opstellen inzake de wijze van verkiezing van die deelraden. Dit geldt nu ook al voor de interne reglementering van de districtsraad, die de werking en de bevoegdheden van die

Dewinter

districtsraad regelt. Ook hierover bestaat zeer weinig wetgeving. Op die manier zou de hogere overheid – Kamer en Senaat – er zich verder niet mee moeten bemoeien. Dat is de stelling van een aantal politici, onder andere van mevrouw Detiège.

Ik wil hiermee alleen maar duidelijk maken dat er momenteel geen wetgeving inzake de districtsraden bestaat en dat deze districtsraden trouwens alleen maar in Antwerpen bestaan. Ze zijn dus typisch voor Antwerpen. Mijnheer de minister, u zegt dat het geen gemeentelijke bevoegdheid is. U zegt dat een en ander de bevoegdheid van de stad Antwerpen overstijgt, zowel wat de wetgeving betreft, als wat betreft het gegeven op zich.

De verkiezing als dusdanig is ook geen Antwerpse materie. De districtsraden bestaan enkel in Antwerpen en worden daar geregeld via een gemeentelijk reglement. Mijnheer de minister, ook op dit punt ben ik dus van oordeel dat u het niet bij het rechte eind hebt.

Ik heb ook nog een aantal bedenkingen van politieke aard. Ik verwijs hiervoor naar uw zeer voorbarige interventies in de media en uw brieven aan de burgemeester. Als toezichhoudende overheid hebt u inderdaad een zekere bevoegdheid. Eens de gemeenteraad een bepaalde beslissing heeft genomen, hebt u het recht om dit toe te staan of te verbieden. De verzoeker kan dan nog altijd naar de Raad van State gaan.

Ik vind het echter zeer voorbarig dat u reeds tussenbeide komt op het moment dat iemand een petitieformulier bij de gemeentelijke overheid komt vragen. Men is nog steeds bezig met het verzamelen van de nodige handtekeningen. De gemeenteraad heeft terzake nog geen enkele beslissing genomen en heeft nog niet eens een verzoek tot het nemen van een beslissing ontvangen.

Toch veroorlooft u het zich om een aantal uitspraken te doen. U weet zeer goed dat de gemeentelijke overheid luistert naar de mening van de bevoegde minister. De gemeenteraad wil immers niet worden teruggefloten indien hij zou ingaan op de vraag van 10 procent van de gemeentelijke kiezers – 32.500 mensen – die om een dergelijk referendum zouden verzoeken.

We hebben met de huidige wetgeving moeten werken op verschillende vlakken – de formulieren, de bevoegdheden, enzovoort. Jammer genoeg is deze huidige wetgeving niet echt duidelijk over deze

materie. Er staat niet in wanneer u mag tussenbeide komen en hoe u dat mag doen. Ik vind het echter onkies dat u nu reeds, nog voor de gemeenteraad deze zaak heeft behandeld, allerlei adviezen gaat verstrekken en brieven gaat schrijven.

Op deze manier legt u onterecht een zeer grote druk op de Antwerpse gemeenteraad. Die zou immers in alle autonomie moeten kunnen beslissen, zonder een paternalistisch optreden van de bevoegde minister. De gemeentelijke autonomie wordt hier voor de zoveelste keer met de voeten getreden.

De voorzitter : Mijnheer Dewinter, zou u willen afronden ?

De heer Filip Dewinter : Mijnheer de minister, ik heb nog enkele bedenkingen in verband met de Adviescommissie voor Volksraadplegingen. U richt een commissie op met vijf personen, die dergelijke referenda zal moeten begeleiden en adviezen zal moeten geven.

Ook hier, mijnheer de minister, treedt u al te bevoogdend op. Deze commissie is een slag in het gezicht van de gemeenten en de steden. Zij moeten autonoom beslissingen kunnen nemen. Door deze adviescommissie zult u ervoor zorgen dat de steden en de gemeenten doen wat u wilt dat ze doen. Ook hier wordt de gemeentelijke autonomie met voeten getreden. De juiste procedure zou moeten zijn dat eerst de gemeenten en de steden beslissen en dat de minister pas daarna zijn oordeel geeft. Zo bepaalt de wet dit trouwens. U moet niet proberen om via een adviescommissie de beslissingen van de gemeenteraad te beïnvloeden. Dat vind ik onaanvaardbaar.

De voorzitter : De heer Beysen heeft het woord.

De heer Ward Beysen : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik wil een aantal bedenkingen formuleren bij de interpellatie van de heer Dewinter.

Laat er geen onduidelijkheid over bestaan : ik ben voorstander van een referendum over gemeentelijk stemrecht voor migranten. Dit is het onderwerp bij uitstek waarover een referendum moet worden gehouden. Ik vind echter niet dat dit beperkt moet blijven tot Antwerpen. Dit zou over het gehele Vlaamse land moeten gebeuren. Daartoe beschikken we momenteel echter niet over het vereiste wettelijke instrumentarium. Dit betreurt ik ten zeerste.

Beysen

Het Vlaams Blok voert in dit verband een actie in Antwerpen. Hierbij heb ik een aantal bedenkingen. Als men een dergelijke actie voert, moet men erover waken dat deze zo correct mogelijk verloopt. Ik beschik over voldoende aanwijzingen om daar sterke twijfels over te formuleren. Bovendien wil ik een aantal vragen formuleren ten aanzien van de betrokken overheden.

De eerste betrokken overheid is de stad Antwerpen. Ik maak deel uit van de Antwerpse meerderheid. Naar mijn oordeel reageert die meerderheid veel te paniekerig op de actie van het Vlaams Blok. Het is de reactie van een aantal bange hazen. Op die manier krijgt de actie van het Vlaams Blok een veel grotere impact dan ze anders zou hebben gehad. Mijnheer de minister, u hebt daar aan meegedaan. U hebt ongevraagd een brief geschreven aan het Antwerpse schepencollege. Ik begrijp niet goed waarom u dat hebt gedaan.

De tweede betrokken overheid is de Vlaamse regering. In aansluiting op uw brief heeft deze besloten om een Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadpleging te installeren. Daarvan zie ik echter eerlijk gezegd de draagwijdte niet in. Ik denk dat dit slechts koren op de molen van de initiatiefnemers is. Mijns inziens zouden we eens moeten leren dit anders aan te pakken.

Ten gronde heeft heer Dewinter natuurlijk ongelijk wanneer hij denkt dat er desondanks toch ruimte zou kunnen zijn voor een dergelijk referendum. Hij grijpt daartoe de mogelijke wettelijke installatie, in het jaar 2000, van de districtsraden aan. Hij weet echter even goed als ik en als wij allen dat dit het uitvloeisel is van een grondwetsherziening. Bijgevolg dient de wetgeving gewoon van a tot z te worden toegepast : er is geen ontkomen aan.

We zullen trouwens nog zien in welke mate we zullen opschieten met deze wetswijzigingen die nog moeten gebeuren in uitvoering van de grondwetsherziening, zowel op het federale als op het gewestelijke vlak. Het lijkt me dus dat er op dat vlak zeer voorbarig wordt gehandeld, zowel door de oppositie als door de meerderheid. Ongeduld is nooit een goede raadgever.

Ik herhaal nogmaals dat het goed zou zijn mocht men over dit onderwerp een referendum te organiseren. Dan moeten we ons uiteraard richten tot de federale wetgever, die terzake tot nu toe alleen volksraadplegingen mogelijk maakte op het gemeentelijk vlak. Gaat men, los van dit gegeven

en deze interpellatie, na wat er mogelijk is inzake het houden van referenda met betrekking tot het strikt gemeentelijke niveau, dan blijken die mogelijkheden zeer beperkt te zijn.

Ik ben echter de eerste om toe te geven dat we van het middel van een referendum geen misbruik moeten maken. De Italianen hebben dat trouwens gisteren en vandaag nogmaals ervaren : vanochtend hoorde ik dat er in dat land zeven verschillende referenda werden gehouden. Bij geen enkel referendum is men er echter in geslaagd het vereiste quorum te bereiken, zodat ze alle zonder resultaat zijn gebleven.

Een van de redenen hiervoor is het feit dat de onderwerpen die aan de orde werden gesteld niet van die aard waren dat ze een referendum wettigden. Echter, als er één onderwerp is dat momenteel wel een referendum wettigt, dan is het precies het stemrecht voor migranten. Uit officieuze referenda die werden gehouden – ik verwijs in dit verband naar een VLD-referendum van 1995 en een referendum van de Streekkrant in Antwerpen – blijkt immers overduidelijk dat dit een bijzonder gevoelig punt is voor een zeer groot aantal mensen. Het zou bijgevolg misschien aangewezen zijn om terzake mogelijkheden te scheppen.

De voorzitter : Minister Peeters heeft het woord.

Minister Leo Peeters : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, eerst en vooral zou ik aan de heer Beysen het volgende willen zeggen. Ik weet niet of de vrij snelle reactie van overheidswege inderdaad koren op de molen is geweest. Men kan daar verschillende interpretaties over hebben.

Op het terrein stellen we echter vast dat men voortdurend en heel manifest bezig is mensen een rad voor de ogen te draaien over iets dat weliswaar binnen bepaalde categorieën zou kunnen, maar waarvan we als wetgever weten dat het in dit geval echt uitgesloten is. Het is mijn overtuiging dat we er dan op een bepaald ogenblik moeten op wijzen dat men hier dagelijks bezig is de bevolking te misleiden. Deze wettelijke argumenten waarover wij dan beschikken, dienen dan ook onmiddellijk in kennis te worden gesteld van het betrokken stadsbestuur, dat trouwens ook de aanvraag van de betrokken groep had gekregen.

Op een bepaald punt moest ik dus inderdaad mijn argumenten prijsgeven en er in ieder geval voor waarschuwen dat dit compleet in tegenstrijd was met het wettelijk toegelaten. Mijn geweten liet me

Peeters

op dat ogenblik geen andere keuze dan de velen die werden misleid daarover in te lichten.

Artikel 318 van de gemeentewet geeft de limitatieve opsomming van aangelegenheden waaromtrent een gemeenteraad een volksraadpleging kan organiseren. Deze aangelegenheden worden bepaald in de artikelen 117, 118, 119, 121, 122 en 135 paragraaf 2. Nu stelt men ten onrechte dat het al dan niet toekennen van stemrecht aan vreemdelingen bij de komende districtsraadsverkiezingen een aangelegenheid is die onder artikel 117 zou kunnen ressorteren. Dit is het artikel dat bepaalt dat de gemeenteraad alles regelt wat van gemeentelijk belang is en beraadslaagt over elk ander onderwerp dat hem door de hogere overheid wordt opgelegd. Dit is hier niet het geval : een volksraadpleging op basis van artikel 117 kan slechts als die gemeenteraad adviserend zou moeten optreden of beslissend zou moeten zijn in deze aangelegenheid. U hebt zelf deze onmogelijkheid onderstreept.

Ook de vele kronkels die de heer Dewinter daaromtrent ontwikkelde, hebben duidelijk gemaakt dat hij het zelf niet mogelijk acht als het een aangelegenheid betreft die door de Grondwet wordt geregeld. Als iets uitvoering moet krijgen door een wet, dan kan daarover natuurlijk geen volksraadpleging worden georganiseerd. Het is overduidelijk dat het grondwetsartikel inzake de oprichting van de districtsraden bepaalt dat de wijze van verkiezing – en hierover gaat het – door een wet zal moeten worden geregeld. Daarover kan geen misverstand bestaan en daarvan is geen andere interpretatie mogelijk. Het is dus geen aangelegenheid waarover de gemeenteraad zou moeten adviseren of beslissen. Ik zou terzake kunnen verwijzen naar een aantal andere voorbeelden. Zo heeft Linkebeek ooit geprobeerd een referendum te organiseren, binnen de staatshervorming, over de vraag tot welk gewest deze gemeente zou gaan behoren. Ook toen hebben we zeer uitdrukkelijk gezegd dat dit niet kon. Deze situatie is vergelijkbaar. Er is dus geen enkel misverstand mogelijk : de materie moet bij wet worden geregeld.

Betreffende de vreemdelingenproblematiek als dusdanig en de expliciete uitzondering die er is over de eventuele beperking van het aantal vreemdelingen, heeft de wetgever duidelijk gesteld dat de vreemdelingenproblematiek aan de werkingssfeer van de volksraadpleging moet worden onttrokken. Ik was er zelf bij in de Kamer toen dat ontwerp werd besproken. Ik weet niet of de heer Dewinter toen aanwezig was : anders had hij ook geweten

dat dit wel degelijk als een uitzondering is opgenomen en dus niet kan worden aanvaard als onderwerp van een volksraadpleging.

Wat ik in de eerste plaats als vertegenwoordiger van de hogere overheid doe, is tijdig waarschuwen. Dit is te vergelijken met omzendbrieven, onderrichtingen of interpretatiebrieven die aan gemeentebesturen toegestuurd krijgen. We hebben op een gelijkaardige manier gereageerd, omwille van de manifeste tegenstrijdigheid met de wettelijke regeling, terwijl men dan ook nog zo veel mensen van het tegendeel tracht te overtuigen. Op dat ogenblik moet men besluiten een standpunt in te nemen. De gemeenteraad van Antwerpen moet zich niet in de ene of de andere zin uitspreken. Indien zij dit toch zou doen, dan hebben we geen andere keuze dan tot de vernietiging over te gaan.

Ik denk dat men niet anders kan. De heer Dewinter verwijst in de schriftelijke toelichting even naar de nieuwe politieke cultuur. Ik denk dat de nieuwe politieke cultuur net inhoudt dat de minister erop staat dat de bestaande wet ook heel stringent wordt toegepast. Men kan op geen enkel ogenblik tot een andere beslissing komen.

Ik denk trouwens dat we hierin ondertussen ook een beetje zijn gesterkt door de rechterlijke macht die uitspraak heeft gedaan in kort geding. Voor mij is dit maar bijkomend, maar het versterkt natuurlijk wel wat is gebeurd : uw partij, mijnheer Dewinter, maakt gebruik van formulieren die op de een of andere manier werden gemanipuleerd. De stad Antwerpen heeft daar terecht op gereageerd en ze is terecht een rechtsgeding aangegaan. Ze is door de rechter volledig in het gelijk gesteld.

Ik hoor dat daarover nog altijd discussie zou bestaan. Als men dat volledig ontleedt, kan dat alleen maar de impliciete ongeldigheid betekenen van alles wat tot nu toe is gebeurd. Mijnheer Dewinter, als u zo'n actie voert op basis van een formulier dat u voorlegt aan het stadsbestuur en waarin u heel duidelijk een reeks wijzigingen aanbrengt om een aantal mensen te misleiden, niet alleen met betrekking tot wat de wetgeving toelaat, maar ook met betrekking tot het formulier zelf, dan is het duidelijk dat de uitspraak van de rechtbank ook de impliciete afwijzing van de reeds bestaande formulieren inhoudt. Voor mij is er daarover geen enkel misverstand. Ik wil u duidelijk zeggen dat ook juristen daarover geen twijfel zullen laten bestaan.

Ik kom tot het laatste punt dat u heeft aangehaald, namelijk de oprichting van de Vlaamse Advies-

Peeters

commissie voor Volksraadplegingen. De Vlaamse Adviescommissie was al aangekondigd in de beleidsbrief die ik had voorgelegd. Ik heb daarin vooropgesteld dat als men wil werken met dat systeem van volksraadplegingen – waarvan de heer Beysen terecht zegt dat het niet tot misbruiken mag leiden en dat het niet in een overdreven mate mag worden gebruikt – een en ander ook juridisch juist en volledig moet worden gesitueerd.

Het is belangrijk dat de toezichthoudende overheid facultatief de mogelijkheid laat aan de gemeentebesturen om een onderwerp dat men wil voorleggen, eerst te laten toetsen door een adviescommissie van specialisten. Het is een heel beperkte commissie, waarin een aantal mandatarissen van de Raad van State zetelen en ook een aantal professoren die staatsrecht doceren.

Op dit ogenblik krijgen we vrij veel vragen van de toezichthoudende overheid. Het is de bedoeling dit soort vragen aan deze commissie te kunnen voorleggen. De commissie zal louter adviserend werken, maar ze kan wel een vast advies uitbrengen voor die hogere overheid. Tegelijkertijd bestaat voor de gemeentebesturen die door de bevolking of door de raad zelf worden geconfronteerd met een vraag, de facultatieve mogelijkheid om een vraag aan deze commissie voor te leggen.

Deze commissie geeft op heel korte termijn – we hebben een strikte termijn bedongen – uitsluitsel over het feit of er al dan niet een volksraadpleging kan worden gehouden. Dat is de bedoeling van de Adviescommissie. Het is dus geenszins, zoals u wilt laten verstaan, de bedoeling dat de gemeenteraden verplicht zijn zich tot deze commissie te richten. Het is en het blijft facultatief. Het is wel een belangrijk instrument dat de toezichthoudende overheid ter beschikking krijgt om een voorstel van advies te formuleren over deze – vaak heel gevoelige – materies, zoals de heer Beysen ook heeft aangehaald. Mijnheer de voorzitter, ik denk dat ik hiermee heb geantwoord op de verschillende vragen.

De voorzitter : De heer Dewinter heeft het woord.

De heer Filip Dewinter : Mijnheer de voorzitter, u zult wel begrijpen dat ik het niet eens kan zijn met minister Peeters. Ik wil enkele zaken weerleggen, eerst en vooral met betrekking tot het gegeven dat de volksraadpleging die we voorstellen in feite geen gemeentelijke bevoegdheid is, maar zou moeten worden geregeld bij wet. Dat hangt natuurlijk

allemaal af van hoe men het bekijkt. De enige zijdelingse vermelding van wat voor een districtsraad zou moeten doorgaan, vindt men op dit ogenblik in de bestaande wetgeving – niet in wat nog moet komen of misschien zal worden goedgekeurd – in artikel 41 van de Grondwet. Er staat letterlijk dat de wet de bevoegdheden, de werking en de wijze van verkiezing van de binnengemeentelijke territoriale organen die aangelegenheden van gemeentelijk belang kunnen regelen, vaststelt. Einde citaat. Dat is wellicht hetgeen waarnaar u verwijst om te beweren dat het bij wet wordt geregeld. Het is natuurlijk de vraag of het hier wel gaat om die fameuze districtsraden of stadsdeelraad. Zullen die raden een beslissingsbevoegdheid of louter een adviesbevoegdheid hebben ? Hoe zullen ze worden verkozen ? Dit is onduidelijk. We weten dat niet. Op dit ogenblik is er in Antwerpen een migrantenraad die rechtstreeks door alle migranten die in Antwerpen woonachtig zijn, is verkozen. Er bestaat daarover geen wetgeving. Dat wordt niet bij wet geregeld. Het is heel goed mogelijk dat dat allemaal wordt geregeld bij gemeentelijk reglement, door de plaatselijke gemeenteraad. Op dit ogenblik bestaat daarover evenwel geen wetgeving, met uitzondering van artikel 41 in de Grondwet, dat eventueel naar de districtsraad verwijst. Voor de rest is er niets. U hoeft niet met wetten en met de Grondwet te zwaaien. Vraag het maar na bij uw specialisten : dat is het enige dat er op dit ogenblik over de districtsraden bestaat. In Antwerpen hebben we daar al zoveel tijd en energie aan verspild dat we ondertussen wel weten waarover we praten. Het bestaat trouwens alleen maar in Antwerpen.

Ten tweede, u zegt dat de rechtbank zich nu ook in kortgeding heeft uitgesproken. Dat is dan voor u ook al weer geregeld, want dat betekent dat alle bestaande handtekeningen, 27.000 en zelfs meer op dit ogenblik, ongeldig zijn. Laten we geen loopje nemen met het recht. U weet heel goed dat de rechtbank in kortgeding nooit inhoudelijke uitspraken doet, maar alleen kan opschorten. Dat heeft ze ook gedaan. Ze heeft gezegd dat dit formulier niet meer mag worden gebruikt, omdat het misleidend zou kunnen zijn. De beschikking van de rechter is daar voorts heel onduidelijk over. De rechter heeft ook laten verstaan dat wat er op het formulier staat, namelijk hetgeen de hogere overheid of de gemeente, de stad Antwerpen in dit geval, erop heeft geschreven, evenzeer misleidend was. Ik wil u wijzen op wat er staat, want dat is belangrijk als precedent voor de toekomst. Er staat : hoe verder met dit formulier ? Dat bewuste formulier ontvangen alle inwoners van de stad. 32.500 inwoners moeten het tekenen om het enige dadingskracht of rechtsgeldigheid te geven. Er staat : stuur dit ver-

Dewinter

zoek aangetekend naar de stad Antwerpen. Stel u voor, 32.500 mensen, want men kan vijftien handtekeningen op elk formulier zetten. Ten tweede staat er : voeg bij dit formulier een gemotiveerde nota. Alle vermeldingen zijn eigenlijk duidelijk voor de verzoeker bedoeld, namelijk voor degene die de petitie organiseert om een referendum te kunnen uitlokken. Wat heeft de stad gedaan ? Ze hebben niet lang nagedacht en gewoon de wet geraadpleegd en gekeken wat daarin staat. Ze hebben dat op het formulier zelf gezet. Het gevolg is dat heel wat inwoners die van mening waren dat er een referendum moest komen, hun handtekening hebben gezet en dat formulier aangetekend hebben opgestuurd naar de stad Antwerpen. Wat deed de stad Antwerpen ? Ze kwamen ons de formulieren per bode terugbrengen, met de mededeling dat ze er niets mee konden doen, omdat ze voor de verzoeker bestemd waren. Men heeft dus een fout gemaakt bij het opstellen van het formulier. Men heeft namelijk een aantal bepalingen uit de wet op het formulier gezet die voor de verzoeker en niet voor de individuele ondertekenaar bedoeld zijn. We hebben die drie zinnetjes daarom weggelaten, maar we hadden dat misschien beter niet gedaan. Dan zou de miserie met dat kortgeding zich nooit hebben voorgedaan.

We hebben echter nooit de intentie gehad de individuele ondertekenaar te misleiden of formulieren te vervalsen. We wilden er alleen voor zorgen dat de mensen geen 170 frank op een omslag hoefden te plakken om de petitieformulieren aangetekend op te sturen naar het stadsbestuur. Het is niet de individuele ondertekenaar, maar wel de verzoeker die dit moet doen wanneer hij 32.500 mensen, zijnde 10 percent van de stemgerechtigde kiezers, heeft gevonden om de gemeentelijke overheid te bereiken. Dat is de realiteit. Ik vraag u daarom dit niet uit zijn context te halen.

De bestaande formulieren zijn dus helemaal niet ongeldig want de rechter heeft de vordering van de stad Antwerpen, waarin de terugvordering van de formulieren wordt geëist, niet aangehouden. Dit wijst er expliciet op dat men de bestaande, reeds opgehaalde handtekeningen niet ongeldig verklaart. Hoe dan ook, we zullen ze ooit, misschien in september, overhandigen aan de gemeentelijke overheid. Dan moet de overheid aan die 32.500 mensen die hebben ondertekend, maar zeggen dat ze er geen rekening mee houdt en dat ze zo'n refe-

rendum niet accepteert. Daar komt het tenslotte op neer.

Mijnheer de minister, laten we eerlijk zijn, er wordt hier een politiek spel gespeeld. Er worden juridische argumenten, wetteksten en zelfs rechters bijgesleurd om toch maar te verhinderen dat een petitie zou worden ingediend over een onderwerp, waarbij 10 percent van de inwoners van de grootste stad van Vlaanderen, na Brussel, zich zouden uitspreken voor een dergelijk referendum. Dit lijkt me toch niet echt democratisch. En het is zeker, zoals ik ook in mijn interpellatieverzoek heb vermeld, geen voorbeeld van nieuwe politieke cultuur. Dit is niet de manier waarop een directe democratie zou kunnen functioneren.

Ik ben van mening dat u bang bent. U en uw partijgenoten in Antwerpen hebben het handig gespeeld. Straks zullen we het nog hebben over de zaterdagvergoedingen. Daar wordt hetzelfde spelletje gespeeld. U bent bang dat er over dit onderwerp een uitspraak zou worden gedaan, niet door politici in hun ivoren toren maar door de kiezers.

De voorzitter : Minister Peeters heeft het woord.

Minister Leo Peeters : Ik heb niets nieuws gehoord in de repliek van de heer Dewinter. Ik denk dat ik heel duidelijk heb gemaakt dat u manifest in strijd met de wet handelt. Die wet hebben we zelf nog in het federale parlement opgesteld. Ik weet zeer goed welke interpretaties daaraan werden gegeven. Ik heb duidelijk gezegd dat dit, inzake de districtsraden, een aangelegenheid is die verband houdt met de Grondwet en die dan ook bij wet moet worden geregeld. Daarover kan men dus op geen enkele manier een volksraadpleging organiseren. Ik vind het dan ook een schande dat men dag in dag uit rondloopt met formulieren waarbij men mensen probeert te verleiden tot iets waarvan de wet manifest bepaalt dat het niet kan. Daarom wil ik hiertegen optreden. En zelfs wanneer het kortgeding geen uitdrukkelijke uitspraak is, zal ik blijven herhalen dat het een impliciete afkeuring is van alles wat u hebt uitgevoerd. Daarin wordt immers zeer uitdrukkelijk gesteld op welke manier u deze formulieren hebt gemanipuleerd. U had dit beter niet gedaan. Dat zegt u trouwens zelf. Wanneer door de wet iets wordt voorgeschreven, respecteer die dan. De formulieren die u hebt gebruikt en de manier waarop u dat hebt gedaan, zijn volledig onwettig. Ze moeten dan ook nietig worden verklaard.

Voorzitter

Het incident is gesloten.

[...]

– *De vergadering wordt gesloten om 16.15 uur.*
